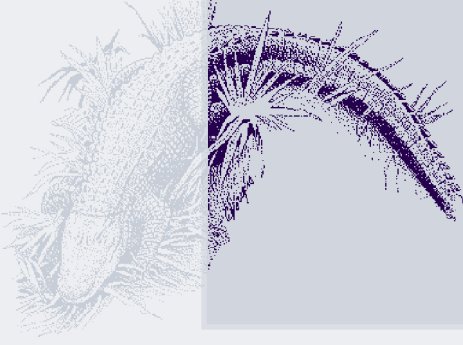

kurtarılabilecek türler

Denizli Horozu

Denizli horozu 25-30 saniye boyunca kesintisiz ötmesi ve gösterişli dış görünümüyle bütün dünyaca tanınır; ama ne yazık ki onun da soyu tükenme tehlikesiyle karşı karşıya. Bu nedenle birkaç yıldır, Tarım İl Müdürlüğü bünyesinde kurulan özel üretme çiftliklerinde yetiştiriliyor. Yani Denizli horozu da koruma altında.

Tüylerindeki renk dağılımı çok değişken.

Pekmez kefi

Kürklü

Denizli horozunun ilk nerede, nasıl yetiştirildiğine ilişkin farklı düşünceler var. Örneğin, Osmanlı İmparatorluğu döneminde, Arnavutluk'tan getirilen uzun ötüşlü bir horoz türünün, Denizli'de yerli tavuklarla çiftleştirilmesiyle Denizli horozlarının elde edildiği söylenmekte. Bir diğer düşünce de, Denizli horozunun bu horozlarla hiçbir bağlantısı olmadığı ve bu horozun

Denizli halkı tarafından geliştirilmiş bir ırk olduğu. Evcil tavukların bağlı bulunduğu takım Tavuklar adıyla anılır. Ama Denizli horozları, adından da anlayacağımız gibi erkeklerinin sahip olduğu özellikler nedeniyle ünlenmişlerdir. Ama Denizli horozlarının tavukları ve civcivleri de var. Denizli horozlarının civcivleri siyah olur. Yumurtadan çıktıktan sonra ilk 1 - 1,5 ay içinde bu siyah

tüylerini dökerler. Tüy dökümünden sonra çıkan yeni tüyleri renkli olanlar horoz, siyah olanlar tavuktur. Tavukların ortalama ağırlığı 2 - 2,5 kg'dır. 6 aylık olduklarında artık yumurtlamaya da başlayabilirler. Denizli tavuklarının vücut tüyleri siyah olmakla birlikte, bazen boyunlarında kirli beyaz karışımı kırçılı bir renklenme olabilir. Tavukların gözleri siyah ve sürmeli, bacaklarıysa gridir.

Diğer horozlar arasından kolaylıkla ayırdedebileceğimiz Denizli horozunun en belirgin fiziksel özellikleriyse şöyle özetlenebilir: Ağırlığı 3 - 3,5 kg'dır. Gözleri siyah ve sürmelidir. Bacakları koyu gri ya da mordur. Bacakları ve boynu uzundur. Kuvvetli bir göğsü vardır. Kuyruğu diktir. İbici balta şeklindedir. Kanat tüyleri üzerinde kahverengi renkler bulunur. Al horozlardaysa siyah ve kırmızı renkler karışıktır. Kuyrukta yeşil ve siyah renkler vardır. Bu renkler Denizli'nin ve Denizlispor'un simgesi olarak seçilmiştir.

Denizli horozlarında renk dağılımı çok değişken. Hatta renklerin tüyler üzerindeki dağılımına göre Denizli horozları, pekmez kefi, demirkır, pamukkır, al ve kürklü diye farklı adlarla anılıyorlar. Pamukkırın beyaz rengi demirkıra göre daha fazla. Pekmez kefinde kanatlarda ve sırt-bel bölgesinde kahverengi, koyu sarı renkli tüyler var. Al horozsa klasik horoz görünümünde. Kürklünün boyun arkasında siyah tüyler bir düzen içinde sıralanmış. Bu düzen, tüylere bir kürk görünümü vermekte.

Al horoz

Demirkır

Yüksek boyun, sülün ve küpeli de Denizli horozlarının tiplerinin adları. Yüksek boyun, adından da anlaşılacağı gibi uzun, kalın ve dik bir boyuna sahip olduğu için bu adla anılıyor. Yüksek boyunda, boyun arkasındaki tüyler arkaya doğru hafif kıvrık ve kabark. Bu ona ayrı bir hava veriyor. Sülünün bacakları kısa; ama vücudu adı üstünde: sülün gibi. Geriye doğru yere yaklaşacak

şekilde eğimli bir vücudu var. Yakışıklılığının öylesine farkında ki, kanatlarını kabartarak çalım atmasıyla ünlenmiş. Küpelinin görünümüyse sanki küpe takmış kızlara benziyor. O da küpelerini göstermek istercesine başını sağa sola atmasıyla ünlü.

Horoz dendiğinde akla hemen çeşitli biçimleriyle ibik gelir. Denizli horozlarının ibikleri, geniş ve dar olmak üzere iki tiptir. Aslında gülübbik tipli olanları da var; ama bu tipler artık görülmüyor.

Denizli horozlarının ses tonları da farklı özellikler taşıyor. Örneğin, kiminin ince, kiminin kalın, kiminin de inceye kalın arası davudi bir sesi var. Seslerin niteliğine göre de, net ses, hüzünlü ses, cırtlak ses, dalgalı ses çıkaran Denizli horozları var. Net sese sahip olanları Denizli horozlarının sanatçıları adeta. Birçok horoz arasından bu sesi dinleyerek "İşte bu ses net sesli bir Denizli horozuna ait" diyebilirsiniz. Hüzünlü sesi olanların sesi, sanki üflemeli bir çalgı olan neyin sesine benziyor. Bu horozların sesini dinleyip de hüzünlenmemek elde değil. Ama böyle sesli horozlara çok sık rastlanmıyor. Dalgalı seslilere alaycı sesliler de deniliyor. Bunların seslerinde bir düzen yok, ne yapacağı bilinmeyen fırtınalı deniz gibi. Cırtlak seslilerin sesi de adı üstünde. Dalgalı sesli ve cırtlak sesli Denizli horozlarına, horozların, sanatçı olmadığı halde sanatçı geçinenleri diyebiliriz.

Denizli horozları kimi zaman kesik kesik öterler; bu yalancı ötüştür. Ama asıl ötüşlerini yaptıklarında, sahnede kendinden geçmiş, tüm yeteneğini sergilemeye çalışan opera sanatçılarına benzerler. Bu sırada vücutları da değişik duruşlar alır. Öyle ki, vücutlarının aldığı şekle göre ötüşlere, aslan, kurt, yiğit, pus gibi adlar verilmiştir.

Aslan ötüşte horozun başı ve boynu yukarıya doğru bir yay gibi gergin olur. Boyun tüyleri aslan yelesi gibi kabark. Kurt ötüşünde baş ve boyun bütünüyle yukarıya uzanır, kuyruk da horoz sanki oturacakmış gibi yere yaklaşır. Yiğit ötüşünde horoz normal duruşunu bozmadır. Göğsünü kabartır. Başını hafifçe ileriye uzatır. Rahat bir biçimde öter. Pus ötüşteyse horoz yere yatacakmış gibidir.

Denizli horozlarının dünyada daha çok tanınmasını sağlamak için İnternet'te bir sayfa hazırlandı. Denizli horozlarının nasıl öttüğünü merak ediyorsanız <http://www.denizlihorozu.gen.tr/> adresine girebilirsiniz.

• • • • • • • • • • Gülgün Akbaba